

Prædiken til juleaften

Lukas 2, 1-14

Det var en biologitime. Timen havde kun været i gang i nogle få minutter, og vi var nået til det sted, som vi alle frygtede. Læreren, som vi holdt meget af og havde stor respekt for, havde taget sin lille indbundne kolonnelommebog frem for at finde ud af, hvem af os treogtyve elever, der netop den dag skulle op til tavlen og redegøre for dagens biologiske emne. Et høfligt "Nej tak!" var et utænkeligt svar på hans invitation til at komme op til tavlen og delagtiggøre andre i sin viden eller mangel på samme, og et høfligt "Nej tak!" ville utvivlsomt omgående medføre et skæbnesvangert minus i hans kolonnelommebog, som i modsætning til ens egne bøger og papirer med sikkerhed aldrig blev væk. Han har den måske endnu.

Jeg ved ikke, om det var med vilje, men han trak som regel sin udvælgelse en lille smule i langdrag. Eller også følte vi det bare sådan.

Men netop den dag skete der et mirakel. Ikke sådan et stort et med engle og himmelske hærskarer, men sådan et lille hverdags-købstds-mirakel. Over højtaleranlægget i biologilokalet blev læreren kaldt til rektors kontor. Jeg kan ikke huske hvorfor, han skulle til konto-

ret. Men jeg husker tydeligt, at han på vej ud af døren vendte sig om, så på os med sit insisterende og strenge blik. Han løftede advarende sin pegefinger, og med sin meget kommanderende stemme råbte han højt og bydende til os: "Hyg!"

Hyg! Det er et af de ord, det er vanskeligt at bruge i bydemåde. Man kan tvinge andre mennesker til meget, men til at hygge sig. Den går ikke.

Sådan kan man også godt have det med juleevangeliet. Af mange grunde. Det er jo en insisterende fortælling. Den er ikke insisterende med hensyn til hygge. Det er noget, vi andre har udstyret julen med. Men juleevangeliet insisterer på, at det er både godt og vigtigt, og at det vedrører os alle sammen, også her og nu. Dette barns fødsel og dermed også budskabet om fred med Gud, budskabet om frelse og om Guds velbehag gælder. Uanset om vi vil eller ej, skal vi lege med. Og den insisterende tone virker underligt uforenelig med tale om fred, frelse og velbehag. Vi synes vel, at det er noget, man skal være disponeret for eller oplagt til. Man skal have sin virkelighed til at passe sammen med

det, ellers bliver det jo noget sludder. Men juleevangeliet insisterer.

Det er der mange grunde til, og det er synligt på mange måder i fortællingen.

Lukas, der fortæller juleevangeliet, fortæller ikke et eventyr. Det slutter ikke med "... og de levede lykkeligt til deres dages ende". Det er ikke, som det er med de fleste eventyr, en fortælling, der bekræfter os i vores trang til orden i verdensbilledet: at det går de gode godt, og at de onde får deres velfortjente straf. Det er stort set omvendt. Maria og Josef er ikke, hvor de er, fordi de har lyst til det. De er i Betlehem, fordi de skal tælles. Og de lægger ikke barnet i en krybbe, fordi de er modstandere af senge, eller fordi Voksiposerne endnu ikke er opfundet. De svøber og lægger barnet i en krybbe, for de havde ikke nogen anden mulighed, der var ikke plads nogen andre steder. I den forstand bærer allerede julen smerteligt rundt på påsken. Der går en lige linie fra krybben til korset. Vi får bestemt ikke bekræftet et eventyrligt verdensbillede.

Og i modsætning til eventyret er der heller ikke meget "Der var engang" over begyndelsen. Det sker på et helt bestemt tidspunkt i verdens historie, nemlig da August var kejser, og Kvirinius var statholder. Det sker ikke i en by langt borte bag bjergene for så længe siden, at det næsten er løgn. Det sker den nat i Betlehem. Det er ikke en fortælling om begivenheder, der for så vidt kunne finde sted hvor som helst og når som helst. Så ville der være plads til

distance. Så ville man kunne tage fortællingen og holde den ud i strakt arm og overveje, om man nu gad høre den, om man gad få den fortalt lige i dag.

Der er yderligere et element i denne fortælling, der adskiller den fra eventyret: Statisterne får hovedrollen undervejs. Det er noget rod, men sådan fortæller Lukas det. Hvis man sammenligner juleevangeliet, sådan som Lukas begynder sin fortælling, med en filmplakat eller en s-togs reklame, sådan et hængeskilt for en ny film, ville der øverst have stået: "Kejser Augustus", nedenunder "statholder Kvirinius", og så "Josef" og "Maria" selvfølgelig og "barnet" og "englene". Og allernederst, med små, næsten ulæselige bogstaver ville der stå: "... og en række hyrder".

Hyderne er jo på sin vis ubetydelige. Vi får ikke at vide, hvor mange der er. Vi aner ikke, hvad de hedder. De er ikke engang der, hvor handlingen ellers er i gang. Men det er ikke desto mindre til dem, englen kommer. Det er til dem, det bliver fortalt, hvad det egentlig er, der sker: Frygt ikke! Se, jeg forkynder jer en stor glæde, som skal være for hele folket, siger englen. I dag er der født jer en frelser – normalt ville vi sige, at det er Maria, der har fået et barn, og Josef selvfølgelig, men det er det ikke; ikke kun i hvert fald. Og englen fremturer overfor statisterne: "Dette er tegnet I får: I skal finde et barn, som er svøbt og ligger i en krybbe".

Det er vel også barnet, der er hovedpersonen. Det er jo begyndelsen til dette

barns lange fortælling, vi er gået i gang med. Men det er ikke en fortælling for barnets skyld. Det er for hyrderne, det fortælles. Det er dem, det gælder. Det er deres glæde, deres frelse, deres frygtløshed, der forkyndes. Og hyrderne bliver ikke spurgt, om de ville være med i fortællingen. De skal.

I den forstand viser det sig overraskende, at der er et element af overgreb i frelse, i glæde, i Guds velbehag.

Men det mest overraskende, det mest insisterende og distanceophævende i juleevangeliet er det geniale overhovedet at fortælle denne del af historien. Lukas kunne have valgt at begynde et helt andet sted. Han kunne være begyndt med mirakler og undere eller – mest tydeligt – med påskens fortælling om den tomme grav for at fortælle, at denne mand var hele verdens frelser. Men det gør han ikke. Han vælger noget andet, og det er måske overraskende nok det mest tydelige billede, og det mest insisterende, vi overhovedet kender, nemlig det nyfødte barn. Der er formodentlig ikke noget, der tydeligere kan minde os om, at vi er henvist til hinanden, at vi er afhængige af, at der er nogen, der tager imod os, svøber os og har omsorg for os. Og at det er godt, at det er sådan. Og at det er livsvigtigt. Ellers går vi til. Den afhængighed spejles af ham, der er verdens frelser. Han kunne være kommet til os i al uafhængighed, men det gjorde han ikke. Han lod sig udlevere. Og det gjorde han for overraskende at vise os, at vi også er afhængige af at blive taget imod. Ikke

Redaktion

Sognepræst
Margrethe Dahlerup Koch
Høbrovej 3
6980 Tim
mdk@km.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

bare af Gud, men af hinanden. Han insisterer.

Og fra krybben til den tomme grav fortæller han os, at Gud ikke har nogen kolonnelommebog, hvor han noterer, om vi er velforberedte og har gjort det over eller under gennemsnittet. Det har vi det med at bilde os ind. Vi vil så gerne ha' Gud til at ligne en ond parodi på en eksaminator eller censor, der sidder og noterer i kolonnelommebogen, om vi skal rykkes op eller ned. Men han siger – også i dag – ”Nej”. Vi skal ikke op til tavlen og stå til regnskab. Men vi får så heller ikke lov til at sige ”Nej tak”. Og idet han fortæller os det, overlader han os til hinanden og siger med sin insistende stemme: Frygt ikke! Lev jeres liv, glæd jer. Lev jeres liv med letsind og ubekymrethed, for i dag er født jer en frelser. Kan I så komme i gang. Lev! Han siger måske ikke ”Hyg!”, men han siger: ”Glæd jer”.

Glædelig jul

Per Melhof, Bruxelles

Salmer: 104 - 119 - 103 - 114 - 121